LIBRIS | We know books

JULES VERNE

INSULA CU ELICE

Ilustrații de L. Benett

Traducere și note de Ecaterina Crețulescu

LITERA
București

LIBRIS | We know books

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI

I. *Cvartetul concertant* 5
II. *Forța unei sonate cacofonice* 16
III. *Un Cicerone vorbăreț* 31
IV. *Cvartetul concertant nedumerit* 42
V. *Standard Island și Milliard City* 57
VI. *Invitați... „Inviti"* 70
VII. *Cap la vest* 86
VII. *Navigație* 99
XIX. *Arhipelagul Sandwich* 111
X. *Trecerea Ecuatorului* 124
XI. *Insulele Marchize* 139
XII. *Trei săptămâni in Pomotu* 154
XIII. *Popas la Tahiti* 168
XIV. *Din petrecere în petrecere* 181

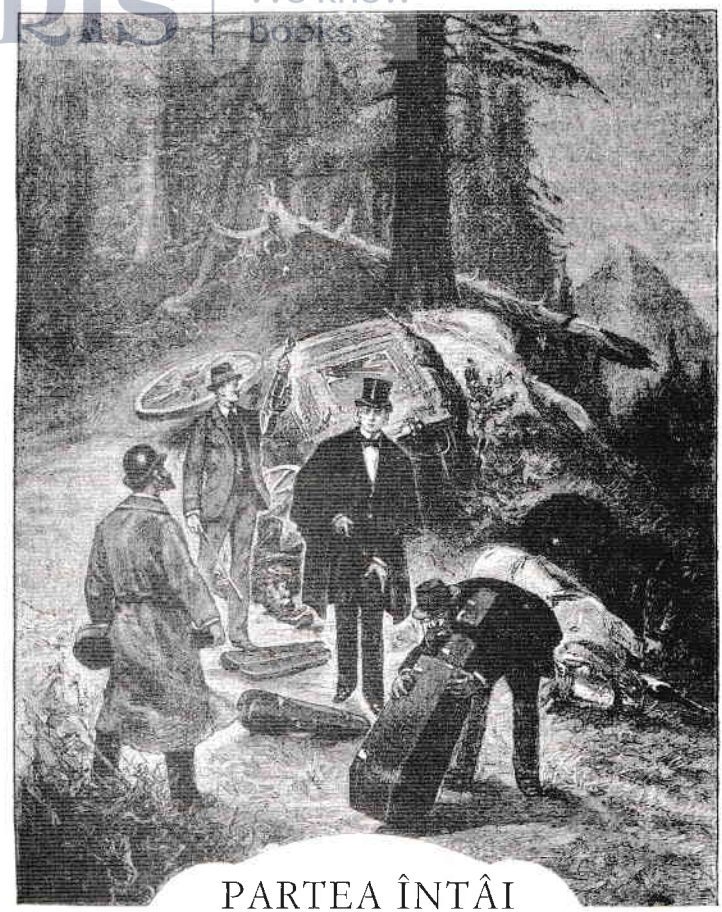
PARTEA A DOUA

I. *În insulele Cook* 197
II. *Din insule in insule* 212

LIBRIS | We know books

III. *Concert la curte* 226
IV. *Ultimatum britanic* 240
V. *Tabuul la tonga tabu* 253
VI. *O colecție de fiare sălbatice* 267
VII. *Hăituieli* 278
VIII. *Fiji și fijieni* 286
IX. *Un „casus belli"* 298
X. *Schimb de proprietari* 314
XI. *Atac și apărare* 329
XII. *Tribord contra babord* 342
XIII. *Pinchinat definește situația* 357
XIV. *Deznodământ* 372

LIBRIS | We know Books

PARTEA ÎNTÂI

I

CVARTETUL CONCERTANT

Se întâmplă arareori ca o călătorie ce începe prost să se sfârșească altf adică bine. În orice caz, cu acest lucru trebuiau să fie de acord patru instr mentiști, ale căror instrumente zăceau pe jos. Într-adevăr, trăsura în ca fuseseră nevoiți să se suie la ultima stație de cale ferată se răsturnase, a din senin, într-un șanț de pe drum.

– E cineva rănit? întrebă primul dintre ei, care, mai sprinten, se ridica de jos.

– Eu nu am decât o zgârietură! răspunse cel de-al doilea, ștergându-obrazul brăzdat de un ciob de sticlă.

– Și eu numai o julitură! spuse și al treilea, arătându-și pulpa, pe care se vedeau câteva picături de sânge.

Ce mai, nimic grav în cele din urmă.

– Și violoncelul meu? exclamă cel de-al patrulea. Sper că nu s-a întâmplat nimic cu violoncelul meu!

Din fericire, cutiile erau neatinse. Zdruncinătura nu atinsese nici violoncelul, nici cele două viori, nici viola și aproape că nici n-ar fi fost nevoie să fie reacordate. Instrumente de calitate bună, nu-i așa?

– Blestemata asta de cale ferată ne-a lăsat baltă la jumătatea drumului! spuse unul dintre ei.

– Și blestemata asta de trăsură care ne-a abandonat în câmpul ăsta pustiu! replică un altul.

– Și tocmai când începe să se înnopteze! spuse cel de-al treilea.

– Din fericire, concertul nostru e de-abia poimâine! remarcă al patrulea.

Conversația pe care o avură în continuare cei patru artiști dovedi că nu făcuseră o nenorocire din accidentul petrecut. Iar unul dintre ei, după un obicei încetățenit, începu să vorbească în jocuri de cuvinte de sorginte muzicală:

– Până una, alta, iată trăsura noastră pusă pe *do*[1].

– Pinchinat! strigă unul dintre tovarășii săi.

– Și mai cred, continuă Pinchinat, că sunt cam multe *accidente la cheie*!

– Nu vrei să-ți ții gura?...

– Și că am face bine să ne cărăm *piesele*[2] într-o altă trăsură! mai îndrăzni să adauge Pinchinat.

Da! cam multe accidente, după cum cititorul nostru va afla în curând.

Toate aceste cuvinte fuseseră rostite în franceză. Dar tot atât de bine ai ar fi putut vorbi englezește, căci acest cvartet vorbește limba lui Walter Scott și a lui Cooper ca pe propria sa limbă, și asta datorită numeroaselor peregrinări în țările anglo-saxone. Prin urmare, îl abordară pe vizitiu în engleză.

Bietul om suferise cel mai mult, fiind azvârlit de pe locul lui în momentul în care se sfărâmase osia roților din față. Cu toate astea, nu se alesese

[1] În original, joc de cuvinte, în limba franceză: mi sur le do.
[2] În original, cu sensul de partitură.

decât cu niște vânătăi, mai degrabă dureroase decât grave. Totuși nu putea merge din cauză că-și scrântise piciorul. Iată de ce trebuia găsit un mijloc de transport până la cel mai apropiat sat.

Ce-i drept, fusese o minune că accidentul nu se soldase cu moartea vreunuia dintre ei. Drumul șerpuiește de-a lungul unui ținut muntos, trecând pe lângă prăpăstii adânci, mărginit în multe locuri de torente învolburate, întretăiat de vaduri greu de trecut. Dacă osia s-ar fi rupt cu câțiva pași mai jos, e neîndoios că trăsura s-ar fi rostogolit pe stâncile acestor prăpăstii și nimeni nu ar fi supraviețuit catastrofei.

Până una-alta, vizitiul era scos din circulație.

Unul dintre cei doi cai s-a izbit cu capul de o piatră ascuțită și geme, doborât la pământ. Celălalt este destul de serios rănit la șold. Rămăseseră deci și fără trăsură, și fără cai.

Într-un cuvânt, ghinionul îi urmărise pe cei patru artiști în ținutul Californiei de Jos. Două accidente în douăzeci și patru de ore... cam greu de acceptat dacă nu ești, poate, filosof...

La acea vreme, San Francisco, capitala statului, avea legătură directă prin calea ferată cu San Diego, situat aproape de frontiera vechii provincii californiene. Spre acest important oraș se îndreptau cei patru călători, care aveau de dat peste două zile un concert anunțat cu surle și trâmbițe. Plecat în ajun din San Francisco, trenul se afla la vreo cincizeci de mile de San Diego, când se petrecu cel dintâi „contratimp".

Da, contratimp! cum spusese glumețul trupei, și trebuie acceptată această expresie folosită de un vechi laureat al solfegiului.

Fuseseră nevoiți să se oprească în stația Paschal, deoarece calea ferată fusese ruptă de o inundație venită din senin, pe o lungime de trei, patru mile.

Era cu neputință de continuat drumul, căci accidentul având loc cu numai câteva ore mai devreme, nu putuse fi organizată transbordarea.

Trebuia să aleagă: să aștepte ca drumul să redevină practicabil sau să ia o trăsură din primul târg, care să-i ducă la San Diego.

Iar cvartetul alesese această a doua soluție. Într-un sat din apropiere, descoperiră un fel de cărucior vechi, sunând a fier vechi, mâncat de molii și deloc confortabil. Se tocmiseră cu cel care-l închiria, îl convinseseră pe

We know books

vizitiu, promițându-i un bacșiș gras, și plecaseră fără bagaje, luându-și cu ei doar instrumentele. Asta se petrecea pe la ora două după-amiaza și până pe la șapte seara călătoria decurse normal, fără prea multă greutăți și fără prea mare oboseală. Dar iată că se produse și cel de-al doilea „contratimp": se răsturnă trăsura, și încă atât de rău, că nu mai putea fi folosită în continuare.

Iar cvartetul se găsea la mai bine de douăzeci de mile de San Diego!

Dar de ce se aventuraseră oare patru muzicieni de naționalitate franceză, mai mult chiar, parizieni prin naștere, în aceste ciudate regiuni ale Californiei de Jos?

De ce?... Vă vom spune pe scurt și vom încerca să-i descriem din câteva trăsături de condei pe acești patru virtuoși pe care întâmplarea, acest regizor plin de fantezie, i-a amestecat printre personajele acestei povești extraordinare.

În acel an – pe care-l aproximăm cam la trei decenii – Statele Unite ale Americii își dublaseră numărul de stele de pe steagul Federației. Ele se aflau în plină dezvoltare a puterii industriale și comerciale, după ce anexaseră dominionul Canadei, până la limitele mării polare, provinciile mexicane, guatemaleze, hondurasiene, nicaraguane și pe cele din Costa Rica, până la canalul Panama. În același timp, acești yankei invadatori începuseră să-și dezvolte dragostea pentru artă și, chiar dacă propriile lor producții în domeniul frumosului erau puține la număr, iar geniul lor național nu excela în materie de pictură, sculptură și muzică, se născuse în ei gustul pentru operele frumoase. Și așa, tot cumpărând la prețul aurului tablourile maeștrilor vechi și moderni pentru a înființa galerii particulare sau publice, angajând la prețuri exorbitante artiști lirici sau dramatici renumiți, instrumentiștii cei mai talentați, și-au sădit în suflet simțul lucrurilor frumoase și nobile care le lipsise atâta timp.

În ceea ce privește muzica, diletanții de pe Noul Continent au făcut mai întâi o pasiune pentru compozitorii celebri ai celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea: Meyerbeer, Halévy, Gounod, Berlioz, Wagner, Verdi, Massé, Saint-Saëns, Reyer, Massenet, Delibes. Apoi încet, încet au ajuns să înțeleagă opera mai profundă a lui Mozart, Haydn, Beethoven, ajungând astfel la izvoarele acestei arte minunate care se afla la apogeu în timpul secolului al XVIII-lea. Și tot astfel au început să guste operele, dramele lirice,

LIBRIS | We know Books
Insula cu elice

și, după acestea din urmă, simfoniile, sonatele, suitele pentru orchestră. Și chiar la data la care ne aflăm, sonata cunoștea un enorm succes în diferitele state ale Uniunii. Erau chiar în stare s-o plătească cu nota, douăzeci de dolari doimea, zece dolari pătrimea, cinci dolari optimea.

Aflând despre această mare poftă pentru muzică, patru instrumentiști de mare valoare o porniră în căutarea succesului și a căpătuirii în Statele Unite ale Americii. Erau patru buni prieteni, foști elevi ai Conservatorului, foarte cunoscuți la Paris și apreciați în audițiile de așa-zisă „muzică de cameră", un gen foarte puțin răspândit în America de Nord. Ei interpretau cu o măiestrie greu de închipuit, într-o totală armonie și cu un adânc sentiment, operele lui Mozart, Beethoven, Mendelssohn, Haydn sau Chopin, scrise pentru patru instrumente cu coarde – prima și a doua vioară, o violă, un violoncel! Nimic nu era zgomotos, s-o recunoaștem, nimic nu trăda meșteșugul, dar câtă perfecțiune în execuție, ce virtuozitate inegalabilă! Succesul acestui cvartet este cu atât mai explicabil cu cât, la acea epocă, lumea începuse să se cam sature de celebrele orchestre armonice și simfonice. Poate că muzica nu este decât o zguduire a undelor sonore combinate cu măiestrie, dar aceste unde nu trebuie dezlănțuite în furtuni asurzitoare.

În fine, cert este că acești patru instrumentiști se hotărâseră să-i inițieze pe americani în duioasele și vaporoasele plăceri ale muzicii de cameră. Plecaseră împreună în Lumea Nouă, și, timp de doi ani, diletanții de yankei îi răsplătiseră din belșug cu urale și dolari. Matineele sau seratele muzicale avuseseră un mare succes. Cvartetul concertant – cum i se spunea – putea face față cu greu numeroaselor invitații venite din partea unor persoane particulare bogate. În lipsa lui, era de neconceput o serbare, o reuniune, o sindrofie, o după-amiază muzicală, o petrecere în aer liber care să atragă atenția publicului. Datorită acestei pasiuni, cvartetul încasase sume importante de bani care, dacă ar fi fost depuse în casele de bani ale Băncii din New York, ar fi reprezentat la ora asta un capital serios. Dar de ce să nu recunoaștem? Parizienii noștri americanizați nu sunt prea cumpătați, ci mai degrabă cheltuitori! Acești prinți ai arcușului, acești regi ai coardelor nici nu se gândesc să strângă banii! Ei au prins gust pentru această existență aventuroasă, siguri întotdeauna că vor fi bine primiți și bine plătiți, alergând de la New York la San Francisco, de la Québec la New Orleans, din

Noua Scoție în Texas, fiind oarecum boemi – această Boemă a tinereții, care este neîndoios cea mai veche, încântătoare, dorită și iubită provincie a bătrânei noastre Franțe!

Și iată că a sosit și momentul să-i prezentăm pe fiecare în parte și să spunem numele celor pe care cititorii noștri nu au avut și nu vor avea vreodată plăcerea de a-i asculta.

Yvernés – prima vioară – treizeci și doi de ani, de înălțime un pic peste cea medie, reușind să rămână slab, cu părul blond și ușor ondulat, imberb, cu ochi mari, negri, mâini lungi, făcute pentru a cuprinde vioara în toată mărimea ei, cu o atitudine elegantă, având plăcerea de a se înveșmânta întotdeauna în haine de culoare închisă, purtând cu plăcere pălărie de mătase înaltă, poate puțin voit cochet, dar cu siguranță cel mai nepăsător din toată banda, cel mai puțin interesat materialicește, artist de o rară măiestrie, admirator entuziast al lucrurilor frumoase, un virtuoz foarte talentat și de mare viitor.

Frascolin – vioara a doua – treizeci de ani, scund, cu o tendință de obezitate, ceea ce îl nemulțumește, cu părul și barba brune, cu un cap puternic, ochi negri, nasul lung și fremătător și cu un semn roșu în locul în care își prinde lornionul de miop cu o ramă de aur de care nu se poate lipsi, băiat bun, serviabil, preluând toate treburile mai neplăcute ale colegilor săi, ținând contabilitatea cvartetului, pledând pentru economii și nefiind niciodată ascultat, deloc invidios pe succesele camaradului său Yvernés, fără a avea ambiția de a cânta vreodată ca solist, dar un muzician impecabil, și îmbrăcat, la momentul respectiv, cu un fulgarin larg peste costumul de călătorie.

Pinchinat-alto, căruia i se spune în general „Alteță", douăzeci și șapte de ani, cel mai tânăr membru al trupei, dar și cel mai nebunatic, unul dintre acei oameni incorigibili care rămân toată viața copii, cu o figură plină, ochi spirituali, întotdeauna iscoditori, cu un păr cu reflexe roșcate, mustăți ascuțite, pocnindu-și limba între dinții albi și ascuțiți, mare amator de glume și calambururi, gata întotdeauna să atace și să riposteze, cu mintea scormonitoare, folosind-o în descifrarea diferitelor chei în do pe care le cere instrumentul său – „o adevărată trusă de menajeră", cum spunea el – întotdeauna binedispus, mare amator de farse și negândindu-se la neplăcerile pe care

LIBRIS | We know books
Insula cu elice

acestea le-ar putea provoca tovarășilor săi, motiv pentru care era adesea certat, dojenit, „luat în primire" de șeful cvartetului concertant.

Da! exista și un șef, violoncelistul Sebastién Zorn, șef datorită talentului său, dar și vârstei – cincizeci și cinci de ani, mic, plinuț, blond, cu un păr bogat și pieptănat cu bucle pe tâmple, cu mustața zbârlită printre favoriții stufoși, ascuțiți la capete, cu o culoare a feței maronie, cu ochii strălucitori ce se iveau de sub lentilele ochelarilor, peste care purta și un *lorgnon* atunci când descifra o partitură, cu mâinile plinuțe, cea dreaptă obișnuită cu mișcările ondulatorii ale arcușului și împodobită cu inele mari, pe inelar și pe degetul mic.

Credem că această ușoară creionare este suficientă pentru a zugrăvi atât omul, cât și artistul. Dar nu rămâne nepedepsit faptul că timp de patruzeci de ani ai ținut pe genunchi o cutie sonoră. Acest lucru te urmărește toată viața și îți influențează și caracterul. Cei mai mulți dintre violonceliști sunt vorbăreți și arțăgoși, vorbesc tare și de-a valma, dar cu mult tâlc. Exact așa este și Sebastién Zorn, căruia Yvernés, Frascolin și Pinchinat i-au încredințat din toată inima conducerea turneelor lor muzicale. Îl lasă să facă tot ce crede de cuviință, căci se pricepe de minune. Obișnuiți cu firea lui autoritară, râd când „întrece măsura", lucru regretabil pentru un executant, cum spune obraznicul de Pinchinat. Temperamentul lui agresiv are ocazia să se manifeste în tot felul de împrejurări: alcătuirea programelor, stabilirea itinerariilor, corespondența cu impresarii. În schimb, nu se băga deloc în chestiunile financiare, încredințate viorii a doua și contabil principal, minuțiosul și meticulosul Frascolin.

Și iată că acum cvartetul este prezentat de parcă s-ar afla pe un podium, îi cunoaștem pe membrii lui, fiecare cu personalitatea sa, chiar dacă nu sunt foarte originali. Deci a sosit momentul la care cititorul să permită desfășurarea acestei ciudate povești: astfel va vedea la ce vor fi supuși cei patru parizieni care, după ce au cules atâția lauri de-a lungul și de-a latul statelor Confederației americane, urmau să fie transportați...

Dar să nu anticipăm, „să nu grăbim mișcarea!" cum ar spune Alteța Sa, și să avem răbdare.

Deci cei patru parizieni se aflau, către ora opt a serii, pe un drum pustiu din California de Jos, în vecinătatea „trăsurii sfărâmate" – pe muzică de

LIBRIS | We know books

Între ei există o legătură ce nu poate fi desfăcută de nicio controversă, interese sau orgolii, legătură ce își are originile în gusturi comune, provenind din aceeași sursă. Sufletele lor, asemenea instrumentelor bine fabricate, sunt întotdeauna în deplină armonie.

În timp ce Sebastién Zorn drăcuie, pipăind cutia violoncelului pentru a se asigura că nu a pățit nimic, Frascolin se apropie de vizitiu:

– Ei bine! amice, îi spuse el, ce crezi că ne rămâne de făcut?

– Ceea ce trebuie făcut, răspunse bărbatul, când rămâi și fără cai, și fără trăsură... să aștepți...

– Să aștepți să vină! strigă Pinchinat. Și dacă nu va veni...

– Atunci trebuie să cauți, remarcă Frascolin cu nelipsitul lui spirit practic.

– Unde? strigă Sebastién Zorn, care se fâțâia nervos pe drum.

– Acolo unde există! replică și vizitiul.

– Hei! ia spune, omule cu trăsura, replică violoncelistul, a cărui voce începu să capete, încet-încet, tonalități mai puternice, ăsta-i un răspuns! Cum așa... un neîndemânatic ne răstoarnă, își zdrobește trăsura, își mutilează atelajul și se mulțumește să spună: „Ieșiți din încurcătura asta cum știți!"

Cuprins de vorbăria lui naturală, Sebastién Zorn începu să se piardă în tot felul de perorații, cât se poate de inutile, când Frascolin îl întrerupse, spunând:

– Las' pe mine, dragul meu Zorn.

Apoi se adresă din nou vizitiului:

– Prietene, cam pe unde ne aflăm?

– La cinci mile de Freschal.

– Acolo se află o stație de tren?

– Nu... un sat aproape de coastă.

– Și vom găsi acolo o trăsură?

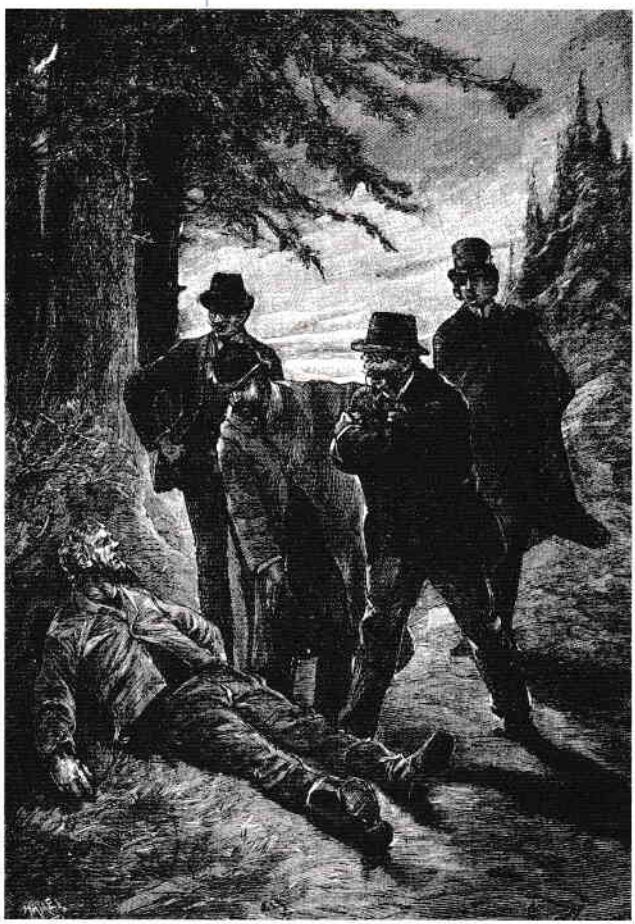
– Nu chiar o trăsură... dar poate o șaretă...

– O șaretă trasă de boi, ca pe timpul regilor merovingieni? strigă Pinchinat.

– Nu are importanță! spuse Frascolin.

– Mai bine l-ai întreba dacă există vreun han pe acolo, spuse Sebastién Zorn. M-am săturat să alerg așa, noaptea...

LIBRIS | Jules Verne books

– Unde? strigă Sebastién Zorn, care se fâțâia nervos pe drum.

Boieldieu, cum spunea Pinchinat. Dacă el, împreună cu Frascolin și Yvernés au privit filosofic toată întâmplarea asta și au făcut chiar glume muzicale pe această temă, e ușor de înțeles accesul de furie căruia i-a căzut pradă șeful cvartetului. Ce vreți? Violoncelistul are sângele fierbinte și, cum se spune, e iute la mânie. De aceea, Yvernés susține că el se trage din Ajax și Ahile, acești faimoși furibunzi ai Antichității.

Și să nu uităm a spune că, deși Sebastién Zorn are o fire năbădăioasă, Yvernés este nepăsător, Frascolin – liniștit, Pinchinat – de o veselie ieșită din comun, cu toții sunt prieteni foarte buni și se au ca frații.

LIBRIS | Jules Verne Yellow books

– Prietene, întrebă Frascolin, există vreun han la Freschal?

– Da... hanul la care trebuia să schimbăm caii.

– Și pentru a ajunge în satul ăsta, trebuie s-o pornim pe drumul principal?

– Drept înainte.

– S-o pornim! strigă violoncelistul.

– Dar, remarcă Pinchinat, ar fi o cruzime din partea noastră să-l părăsim pe acest om aflat într-o situație atât de nenorocită. Ia să vedem, amice, n-ai putea... cu puțin ajutor...

– Imposibil! răspunse vizitiul. De altfel, prefer să rămân aici, cu trăsura mea... Când se va lumina de ziuă, voi vedea cum voi ieși din încurcătura asta...

– După ce vom ajunge la Freschal, mai spuse Frascolin, v-am putea trimite ajutoare...

– Da... hangiul mă cunoaște bine și nu mă va lăsa la necaz...

– Plecăm odată? strigă violoncelistul, ridicându-și instrumentul.

– Imediat, spuse Pinchinat. Mai întâi, să-l ajutăm pe vizitiu să ajungă lângă povârniș...

Se hotărâră să-l scoată din mijlocul drumului, și cum bietul om nu se putea folosi de picioarele lui rănite, Pinchinat și Frascolin îl ridicară, îl duseră și-l sprijiniră de rădăcina unui copac mare ale cărui ramuri joase formau un leagăn de verdeață.

– Plecăm? urlă Sebastién Zorn pentru a treia oară, după ce-și fixase cutia pe spate cu ajutorul unei curele duble.

– Gata, am terminat, spuse Frascolin bietului om. Apoi adăugă: Deci ne-am înțeles... hangiul din Freschal vă va trimite ajutoare... Până atunci, nu vă lipsește nimic, așa-i?

– Ba da, răspunse vizitiul, un pic de gin, dacă vă prisosește.

Plosca lui Pinchinat era încă plină, și Alteța Sa se sacrifică bucuros.

– În felul ăsta, dragul meu, nu vă va fi frig pe dinăuntru în această noapte...

O ultimă înjurătură a violoncelistului îi făcu pe prietenii săi să se urnească. Din fericire, bagajele lor se aflau în vagonul trenului, și nu în trăsură.